

آیا مرور زمان در حقوق ایران مسکوت است؟

مقدمه

قاعده مرور زمان یک تأسیس حقوقی بسیار مهم و کاربردی است که باعث ثبات اوضاع حقوقی می‌شود. بدون این قاعده، مجنی‌علیه‌ای که در احقاق حق خود کوتاهی کرده یا به دلیل کاستی‌های دستگاه قضا، متهم دچار تعقیب نشده، نمی‌تواند از آن بهره‌برداری کند. همچنین اثبات دعوای کهنه به دلیل از بین رفتن شواهد و شهود دشوار خواهد شد. این مسئله می‌تواند موجب عدم اعتماد به دستگاه قضا و نارضایتی عمومی شود.

داستان تأثیرگذار

داستان کوروش و دکتر گودرزی تأثیری عمیق از عدم وجود مرور زمان را نشان می‌دهد. پس از حادثه مرگ همسر یکی از بیماران دکتر، زندگی دکتر دستخوش تغییرات دردناکی شد. سال‌ها بعد، هنگامی که قاتل شناخته می‌شود، بار دیگر خاطرات و زخم‌های قدیمی بازمی‌گردند.

مرور زمان

تعریف مرور زمان : مرور زمان عبارت است از گذشتن مدتی که پس از آن تعقیب جرم و یا اجرای حکم قطعی کیفری موقوف می‌شود. در صورت انقضای این مدت، رسیدگی به جرم و اجرای حکم انجام نخواهد شد.

فلسفه وضع مرور زمان

دلایل موافقان مرور زمان

- اثرات روانی: گذشت زمان موجب کاهش اضطراب ناشی از ارتکاب جرم می‌شود.
- مشکلات اثبات: پس از گذشت زمان، شواهد و شهود به سختی قابل دسترسی هستند.
- عدالت: مجازات افرادی که سال‌ها پیش با ترس و وحشت زندگی کرده‌اند، ناعادلانه است.

دلایل مخالفان مرور زمان

- تشویق به جرم: عدم تعقیب در اثر مرور زمان می‌تواند بزهکاران را به ادامه رفتار غیرقانونی تشویق کند.
- ضرورت عدالت: عدم مجازات بزهکاران عادت‌دار، نظم جامعه را تهدید می‌کند.

مرور زمان از دیدگاه فقه

فقه‌های حنفی و حنبلی مرور زمان را پذیرفته‌اند، در حالی که فقه‌های امامیه مخالف آن هستند. در حال حاضر، شورای نگهبان مرور زمان در امور حقوقی را منسوخ اعلام کرده است، ولی در امور کیفری مرزهای این اقدام نامشخص است.

مواد قانونی مربوط به مرور زمان در حقوق ایران

در حقوق ایران، قاعده مرور زمان در قوانین مختلف به ویژه در قانون مجازات اسلامی و قانون آیین دادرسی کیفری مورد بررسی قرار گرفته است. در زیر به برخی از مواد قانونی مهم در این زمینه اشاره می‌شود:

1. قانون مجازات اسلامی (1392)

- ماده 8: انقضای مدت مرور زمان برای جرائم مختلف به صورت زیر تعیین می‌شود:
- جرائم تعزیری: حداکثر 5 سال (با توجه به نوع جرم و مجازات آن).
- جرائم حدی: مرور زمان نسبت به جرائم حدی وجود ندارد و تعقیب این جرائم هیچ‌گاه مشمول مرور زمان نمی‌شود.
- جرائم کیفری علیه امنیت کشور: مرور زمان 10 سال است.

2. قانون آیین دادرسی کیفری (1392)

- ماده 6: به مرور زمان و شرایط و آثار آن در تعقیب و مجازات جرائم اشاره دارد.
- ماده 7: به توضیحاتی درباره اعتبار اقامه دعوی و اثبات مجدد آن پس از انقضای مدت مراجعه می‌پردازد.

3. قانون مدنی (1314)

- ماده 173: پیرامون مرور زمان در دعاوی مدنی به صورت کلی مطرح شده و مشخص می‌کند که دعاوی بر مبنای اصل مرور زمان واجد اثر هستند.

نتیجه‌گیری

مرور زمان اصولاً به عنوان یک قاعده عمومی در نظام حقوقی ایران پذیرفته شده، اما در موارد خاص و به ویژه در جرائم حدی، تعقیب همیشه امکان‌پذیر است. در این راستا، بررسی قوانین موجود و مشاوره با وکلای متخصص می‌تواند به فهم بهتر این مقوله کمک کند.

به نظر می‌رسد که مرور زمان در ایران مسکوت است. در حالی که شورای نگهبان مرور زمان را در امور حقوقی منسوخ اعلام کرده، در امور کیفری می‌توان از این قاعده به عنوان یک ابزار قانونی استفاده کرد.

منابع :

دکتر آشوری ، محمد ؛ آیین دادرسی کیفری ؛ جلد اول ؛ تهران 1384؛ سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه ها (سمت)

دکتر آخوندی ، محمود ؛ آیین دادرسی کیفری ؛ جلد اول ؛ سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

لوح فشرده لغت نامه دهخدا ، دانشگاه تهران

قانون آیین دادرسی کیفری ؛ تدوین جهانگیر منصور

مقالات و مطالب موجود در اینترنت